fidei partus, quàm tutus portus iste pietatis, quàm splendida lucerna Ecclesiæ, septeno fulgens lumine, & octauo vtero cunctis luminibus oleum subministrans. De quibus pulchrè dicitur: Date partem illis septem, & illis quidem octo, eo quod in vtroque numero consortium gratiæ consequantur, in lege nutriti, per gratiam coronati, septem tanquam in sabbato, octo tanquam in Euangelio. Pia mater supplemento passionis adiuncta, quæ in talibus filiis integram pietatis formam & parturiuit & peperit. Eccli. 11.

XI. RECVRRVNT in memoriam sermones sanctæ Fœminæ, dicentis ad filios: Ego vos genui, ego vobis succum lactis infudi: nolite nobilitatem vestram perdere. Sic aliæ matres reuocare à martyrio solent filios, non vocare: At ista maternum in hoc ponebat affectum, si filiis vitam magis perpetuam quam temporalem suaderet. Spectabat itaque pia mater filiorum certamina, & quamuis maternorum viscerum compassione quateretur, tamen pietatis studio premebat dolorem. Et offerente Antiocho, cum posset salutem eligere filiorum, malebat periculum: compressisque naturæ gemitibus, pœnas filiis optabat augeri, vt mors citiùs appropinquaret. Videmus conuersa vota matris in filios, ne quem superstitem derelinqueret, sed omnes piæ cohæredes mortis acquireret. Sed nec filij minores tali parente, qui se inuicem cohortabantur, qui dicebant vno studio, & quadam animorum acie: Mortis aduersæ impetum petamus. Tunc enim viuemus, cum fuerimus mortui. Nemo pietatis ordinem derelinquat, nemo se subtrahat prælio triumphali. Non homini, sed Deo nostras animas deuouimus: non homini, sed authori omnium militamus. Talis hæc pugna est, vt ille gloriosius vicerit, qui crudeliùs occisus fuerit. Itaque nemo timuit, nemo trepidauit, nullus ad mortem ex tot fratribus pigrior fuit: sed omnes, tanquam ad immortalitatis viam, ita ad mortem per acerba supplicia cucurrerunt, & mater consona cernens filiorum agmina, tanquàm pia anima sui membra corporis in filijs offerebat, & per artus proprios videbatur sibi subire tormenta. Cadebant filii tormentis exulcerati, mortui super mortuos aduoluebantur, corpora super corpora volutabantur, capita super capita execabantur. Ex cap. 12. Vides quòd sancti viuũt cum fuerint mortui.

XII. REFERTVS erat locus cadaueribus filiorum, non fleuit mater, non lamentata est, non oculos cuiusquam pressit, aut ora morientis clausit, non lauit vulnera, sciens gloriosiores esse, si euisceratí & concreti pariter puluere & sanguine viderentur, quales solent de bello redire victores, qualia solent trophæa ex hostibus reportare. Non superiacienda velamina, non prosequendas exequias, nisi suæ comitatu mortis arbitrata est. Quæ cithara dulciores ederet cantus, quàm morientis filii in tam grauibus suppliciis ediderunt? Erumpebat enim naturæ gemitus, & inuitus. Spectares peremptorum cadauera, sicut fila chordarum audires heptachordum psalterium triumphalibus gemitibus resultare. Non sic illecebrosi cantus sirenum attraherent audientem, Illi enim ad naufragium trahunt, isti ad sacrificii victoriam. Nec sic cygnea carmina aures animumque mulcerent. Cygni enim naturæ sorte moriuntur, isti moriebantur amore pietatis. Non sic rauca resonant secreto in nemore columbarum murmura, vt vltima verba morientium cum summa suauitate resonabant. Nec sic luna inter stellas refulget, vt inter filios mater: & cum eos ad martyrium illuminatura deduceret, & cum amplexata victores in medio filiorum iaceret. Fortitudo matris quãta fuerit.

XIII. O vera mater adamante fortior, melle dulcior, flore fragrantior: ô indissolubile pietatis vinculum, ô verè valida charitas sicut mors dura, sicut inferi zelus deuotionis ac fidei. Nulla tantarum diluuia passionum tuam potuerunt charitatem excludere, nulla inundare eam flumina tantarum acerbitatum. Sicut arca in illo mundi diluuio totius orbis spatijs innocua ferebatur, ita & tu aduersus fluctus tam grauium passionum pietate immobilis restitisti: & cum posses salutem filiorum eligere, nolui sti. Cant. 8.

XIV. QVO affectu vos prosequar sanctæ matris pia pignora? Quo penicillo sermonis mei describam formæ vestræ & animarum similitudinem? Stetistis inter exercitus regios, quibus totus fuit orbis terrarum subactus, quos India quoque in extremi maris secreta fugiens declinauit, & soli de rege superbo sine bellico conflictu victoriam reportastis. Vicerunt in vobis sola arma pietatis, dedit pœnas tyrannus, & quia vos non potuit vincere, & quia atroci peremptus est morte.

ITEM VITA SS. FRATRVM MACHABÆORVM, PER DIVVM GREGORIVM NAZIANZENVM SCRIPTA. ET EST Oratio vigesima in ordine Orationum eiusdem.

I. QVID autem Machabæi? Horum enim præsens est festiuitas, qui licet minus honorantur à plerisque, quòd non Christi certarunt gratia: omnibus tamen veneratione sunt digni, quod ob leges paternas fortiter egerint. Cum enim ante Christi passiones martyrium sustinuêre, quid facturi erant, si post Christum persecutionem pertulissent, ac illius pro nobis mortem imitati fuissent? Qui enim sine hoc exemplo tanta eminuêre virtute, quomodo non generosiores apparuissent, si cum exemplo periclitati fuissent? I. Augustiit Festiuitas Machabęorũ antiqua.

II. PROINDE licet sermo iste mysticus sit & absconditus, mihi tamen ac omnibus Dei amatoribus admodum credibilis existit, neminem, qui ante Christi aduentum martyrio decessit, id sine Christi fide assecutum esse. Verbum enim, quod postea temporibus propriis libere prædicatum est, iis etiam, qui mente puri fuerunt, antea cognitum extitit: quemadmodum ex multis liquet, qui ante illud honorati fuerunt. Non igitur despiciendi sunt, quod tales ante crucem extiterint: sed propter crucem laudandi, ac honore, qui ex sermonibus prouenit, digni: non vt iis gloria inde augeatur, nam quo pacto eorum gloria crescere posset, quorum res gestæ tam gloriosum quid habuerũt? sed vt glorificentur laude digni, virtutemque æmulentur audientes, memoria, tanquam stimulo, ad similia incitati. Multi ante crucẽ Christi, crucis tormentum experti.

III. CÆTERVM qualesnam hi fuêre? aut vnde, quave sub initium institutione & disciplina impulsi, ad tantum virtutis & gloriæ fastigium sunt progressi, vt annuis his festiuitatibus ac panegyribus honorarentur? Nam quòd maior quam rerum visibilium de eis opinio in omnium resideat animis, id liber de iis conscriptus, discendi cupidis & studiosis ostendit. Qui etiam docet rationem passionibus imperare, dominamque esse, siue ad virtutem incliner, seu malitiam. Sanè & alios liber ille martyres celebrat, inter quos & horum meminit certaminum. Mihi verò hoc tantum dixisse sufficiat, Eleazarum primitias tulisse inter eos, qui hîc ante Christum sunt passi, quemadmodum post Christum Stephanus. Vir sacerdos, & senex, canus capillis, canus & prudentia, prius quidem pro populo sacrificabat, & orabat, nunc autem semetipsum hostiam obtulit Deo perfectissimam. Purgationem plebis vniuersæ, dextrum certaminis procemium, adhortatioque loquens & tacens. Adduxit autem & filios septem, institutionis suæ indicia, hostiam viuentem, sanctam, beneplacitam Deo, omni legali sacrificio splendidiorem & puriorem. Siquidem legitimum est & iustissimum, vt filiorum præclarè gesta patri referantur accepta. Pueri autem illi generosi & magnanimi, generosæ matris germina generosa, gloriosi veritatis certatores, Antiochi temporibus excelsiores, Mosaicæ legis discipuli genuini, patriarum consuetudinum obseruatores diligentes. Numerus apud Hebræos laudabilis, & propter septenariæ quietis mysterium venerabilis, vnum spirantes, ad vnum respi- Annuis festiuitatibus & panegyribus honorabãtur septem Machabæi. Laudat librũ Machabæorum. Per filios discipulos intellige. Septenarius numerus olim laudabilis.

respicientes, vnicũm vitæ iter scientes, vt pro Deo mortem sustinerent, non minus animis fratres quam corporibus, inter se de morte æmulantes. Proh miraculum, tormenta tanquam thesauros præripientes, sub magistra lege pericula pro aliis subeuntes, quæ non magis ingruentia formidabant, quam cessantia quærebant, vnum hoc declinantes, ne tyrannus eos punire differret, ac quidam ex eis incoronati discederent, inuitique à fratribus separarentur, & mala victoria superarent, ac nequaquam in patiendi periculum inciderent. Mater ibi erat animosa & generosa, puerorum simul ac Dei amatrix, cuius materna viscera vltra naturæ dilaniabantur rationem. Non quia eam filiorum miseraretur cruciatus, sed quod timore angeretur, ne paterentur. Neque magis desiderabat abeuntes, quam optabat vt residui aliis adiicerentur. Et horum quidem rationem habebat maiorem, quam eorum, qui iam decesserant. Nam horum certamen anceps erat, at illorum dissolutio secura. Et hos quidem iam Deo conciliauerat, illos autem vt Deus acciperet, curabat.

Maternus affectus erga filiorum salutem quantus fuerit.

O anima virilis in corpore muliebri! O specimen admirandum, & magnanimum! O sactificij illius Abrahamici, nisi fortè maius quid audendum sit. Ille enim promptè vnum obtulit, licet vnigenitum, & qui ex promissione erat, & ad quem promissio pertinebat: & quod maius erat, quod non generis solùm, sed & talium sacrificiorum primitiæ & radix constitueretur. At illa totum filiorum populum sacrificauit Deo, tam matres quam sacerdotes, victimis in iugulationem promptis exuperans, holocaustis rationalibus, sacrificiis se vrgentibus. Illa vbera ostendebat, & filijs enutritionem in memoriam perducebat. Canitiem prætendebat, senectutemq; pro supplicatione subiiciebat: non vt salutem quæreret, sed vt passionem moueret: nec mortem, sed dilationem periculum esse censebat: Nil eam flectebat, nihil emolliebat, nil audaciam eius minuebat. Non tormentorum instrumenta exposita, non rotæ expeditæ, non catapultæ, non vngularum acies ferrearum, non enses, quorum acies etiam subigebatur, non lebetes feruentes, non ignis incensus, non tyrannus minans, non populus vrgens, non genus inspiciens, non membra dilacerata, non carnes dilaniatæ, non sanguinis riui fluentes, non iuuentus, quæ consumebatur, non mala præsentia, non quæ expectabantur: sed & periculi prolongatio, quæ aliis in talibus grauissima esse solet, illis erant leuissima: spectaculo enim oblectabantur, & passionibus ferè moram innectebant. Ita varia tormenta illa, tanquam nullius essent momenti, contemnebant. Quin etiam persecutoris sermones multiformes, conuiciantes, comminantes, blandientes despiciebant. Quid enim ille non tentabat, vt quod sperabat, assequi posset? IV.

Sapientia & fortitudo martyrum quanta.

INSVPER & puerorum ad tyrannum responsiones tanta sapientia ac generositate erant refertæ, vt si cuncta aliorum bona in vnum fuissent congesta, parua tamen essent, si cum illorum fortitudine essent collata. Immò fortitudo eorum parua fuisset, si cum prudentia eorum in sermonibus comparata esset. Quin & solis illis contigit, vt ita paterentur, acinterim contra minas persecutoris & terrores imminentes adeo sapienter responderent. Quibus tamen pueri generosi, vel parens generosior nequaquam vincebantur. Cum verò ipsa omnibus superstes extitisset, ac animi dolorem cum amore temperasset, pulchram parentationem illis seipsam exhibuit. Eos enim subsecuta est, quos paulò ante præmiserat: & hoc quonam modo? Sponte ad periculum processit. At cum quali oratione funebri? Pulchri sanè puerorum ad Tyrannum sermones existunt, pulchrorumq; pulcherrimi. Et cur non? Cum quibus se instruebant, & Tyrannum feriebant. At matris longè fuere pulchriores. Primò quidem consolantes, postea verò funebres. Quinam igitur puerorum sermones fuere? Bonum enim est, vt & vos illorum reminiscamini, vt quemadmodum certaminis habetis exemplum, ita etiam sermones de martyrii laude in talibus habeatis temporibus. Erant autem aliorum alij, & secundum quod vnumquenque vel persecutoris sermones, aut periculorum ordo, aut animæ armabat alacritas, & si typo effingere licet, tales erant. V.

NOBIS, Antioche, ac circunstantes omnes, vnus Rex Deus est, à quo facti sumus, & ad quem conuertimur: vnusque legislator Moses, quem haud prodemus, seu offendemus. Non per pericula viri, ob virtutem exantlata, ac miracula multa, etiam si alius adhuc Antiochus nobis minaretur, te etiam truculentior. Vna autem nobis securitas est, mandati obseruatio, & vt legem, qua muniti sumus, haudquaquam præuaricemur. Vna gloria, omnem aliam gloriam præ illa contemnere. Solæ nobis sunt diuitiæ, quæ sperantur. Nihil autem terribilius, quam à Deo aliquid timere. Cum his considerationibus sumus instructi, ac ita armati. Cum tali tibi iuuentute est controuersia. Dulcis equidem mundus hic est, dulce & solum patrium, necnon amici & cognati, coætaneique, ac templum istud magnum & nomine tam celebre, ac panegyres patriæ, & mysteria, reliquaque cuncta, quibus nos ab alijs differre videmur: non tamen dulciora sunt Deo, ac periculis, quæ propter honestatem sustinentur. Nec tu hoc censeas: Alius nobis est mundus longè rebus visibilibus sublimior & stabilior. Patria alia Hierusalem superna, quam nullus Antiochus obsidebit. Et quia fortis est, & inexpugnabilis, nullam timet desolationem. Cognati verò nobis sunt inspiratio, & qui secundùm virtutem sunt nati. Amici autem, Prophetæ, ac Patriarchæ, à quibus nobis & pietatis est typus. Coætanei vero, qui hodie nobiscum periclitantur, & fortitudine sunt contemporanei. Panegyres autem, Angelorum tripudia, mysteriumque vnum magnum, ac maximum, & à multis absconditum, Deus: ad quem & hæc respiciunt mysteria. Desine igitur nobis parua & indigna polliceri: non enim honorabimur inhonestis, neque lucrabimur damnosa, quoniam non tam infeliciter negotiamur. Desine etiam minari: aut contra minabimur: tuam impotentiam, & nostra argue supplicia. Habemus & nos ignem, quo persecutores puniamus. Existimas tibi certamen esse cum gentibus, ac ciuitatibus? necnon regibus effœminatissimis? Ex quibus hi quidem vincent, illi autem fortassis superabuntur. Verùm nequaquam eis de talibus periculum imminet. Contra Dei legem aciem instruis, contra tabulas è Deo insculptas, contra paterna ratione & tempore honorata, contra septem fratres vnica anima colligatos, septem te trophæis infamaturos. Quos vincere nequaquam magnum est, ab illis verò superari turpissimum. Illorum genus sumus & discipuli, quos ignis columna, & nubis in via deduxit: quibus mare diuisum est, & fluuius substitit, & sol stetit, & panis pluuia descendit: quorum manuum extensiones orationis gratia factæ multa milia in fugam conuerterunt: à quibus feræ superabantur, & quos ignis non tangebat, ac à quibus reges generositatem admirantes, abstinebant: Dicemus & aliquid tibi cognitum. Eleazari mystæ sumus cuius fortitudo tibi est comperta. Prior pater certauit, nunc filij succedunt. Prior abiit sacerdos, nunc subsequentur sacrificia. Multis nos terres, sed multo plura ferre sumus parati. Et quid ô superbissime, minis tuis nobis facere poteris? num persuadebis? At nihil fortius est ijs, qui omnia ferre sunt parati. Cur moramini lictores? cur cunctamini? Cur mandatum tam egregium expectatis? vbi enses? vbi vincula? celeritatem exopto. Maior ignis accendatur, bestiæ efferentur, tormenta augeantur, omnia sint regia & ambitiosa. Ego primogenitus sum: primum me sacrifica. Ego nouissimus, ordo mutetur. Sed & è medijs quidam inter primos existat, quo æquis partibus inter nos honoremur. Sed parcis. Expectasne fortuitum quid, aut contrarium? Sæpè ac iterum eundem repetemus sermonem. Nequaquam immunda comedemus, nec offeremus. Tu prius nostra veneraberis, quam nos tua colemus. Summa sermonis: aut crudeliora adhuc excogita tormenta, aut hæc à nobis contemni scias. Et hæc quidem ad Tyrannum. VI.

Fides martyrũ quanta.

Exod. 13. 14. 16. Ios. 3. 10. Dan. 14. 3. 16.

Propter legis obseruationes passi sunt Machabæi.

AT quibus inter se adhortabantur? qualiaque de seipsis spectacula exhibebant? quàm fuere pulchra? quàm sacra? omnique visione, ac auditione Dei cultoribus suauiora? Ego enim recordatione solum voluptate impleor, ac cogi- VII.

ac cogitatione cum certantibus verſor, enarratione que exornor. Amplectebantur ſe mutuò, & à collis pendebant. Panegyris erat, ac ſi certaminibus initiarentur. Eamus fratres ad pericula, clamabant, eamus, vrgeamus nos dum excandeſcit Tyrannus. Nil nos emolliat, vt ſalute plectamur. Conuiuium nobis propoſitum eſt precioſiſſimum, nequaquam illud negligamus. Pulchrum eſt fratres cohabitare, conuiuium celebrare, ac vna conglobari. Pulchrius verò pro virtute periclitari. Quòd ſi poſſibile eſſet, corporibus etiam pro legibus certaſſemus patrijs: ſed & mors iſta inter laudabilia exiſtit. Verùm quia tempus hoc non admittit, corpora exhibeamus. Etenim ſi nunc haud morimur, num ideò nunquàm occumbemus? num generationi debitum ſuum non reddemus? Ex neceſſitate gloriam faciamus, diſſolutionem cauillemur: quod commune eſt, proprium faciamus, morte vitam comparemus. Nullus igitur è nobis animæ curam gerat, nec puſillanimis exiſtat. Tyrannus poſtquam in nos incidit, de aliorum tranſgreſſione deſperet, periculis ordinem ipſe ſtatuat, nos nihil in promptitudinis feruore diſſentiamus, primuſque alijs via exiſtat, nouiſſimus verò certaminis ſignaculum. Hoc nobis cunctis pariter infixum ſit, quòd cum perpetua domus noſtræ laude coronabimur, & quod perſecutor nullam è nobis partem accipere poterit: vt quemadmodum de omnibus gloriatur, ita vnica intumeſcat prauitate. Non minus tranſmigratione, quam generatione, inter nos fratres appareamus, omneſque tanquam vnus periclitemur, & pro omnibus ſinguli. Eleazare, ſuſcipe: mater ſubſequere: Hieruſalem mortuos tuos magnificè ſepelito. Si ſepultura carebimus, poſteris noſtra referto: ſed & amatoribus tuis religioſum vnius veteri ſepulchrum oſtende.

Fratres Machabæi ſe mutuo ad ineundum martyrium hortantur.

Ecce magnificam ſepulturam.

VIII. Et illi quidem talia dicebant & faciebant, & aprorum inſtar, dentes inter ſe acuentes, in ordine ætatis & promptitudine qualitatis confortabantur, voluptatique ac miraculo erant contribulibus ſuis: terrori autem & ſtupori perſecutoribus, qui cum totam gentem ſubegiſſent, adeò ſeptem fratrum vnanimitate ſunt ſuperati, vt nec ſpem meliorem haberent de aliis. At mater generoſa, cum illi virtute tot eſſent ac tales, animal inter legem & magnanimitatem medium, eouſque gaudio pariter ac timore perfuſa erat, in medioque duarum paſſionum campo conſtiterat: gaudii, ob virilitatem, & ea, quæ videbantur: timoris verò, propter ea, quæ imminebant, ac pœnarum immanitatem: & tanquam auis pullos, cum ſerpens adrepit, aut aliud quid inſidiatur, circumuolabat, circumgemebat, ſupplicabat, ſimul certabat, & quid non faciebat, quod ad victoriam conſequendam deſeruiret? ſanguinis guttas rapiebat, membrorum detruncationes colligebat, reliquias adorabat, cum vno loquebatur, & hunc offerebat, alium verò præparabat. Omnes autem ita alloquebatur: Eugè filli, eugè optimi mei, eugè in corpore conſtituti, corpore ferè caſſi. Eugè legis ac canitiei meæ defenſores, necnon ciuitatis, quæ vos aluit, & ad tantam virtutis gloriam prouexit. Adhuc parum, & vicimus. Fatigantur tortores. Hoc timeo ſolum: adhuc parum, & ego feliciſſima inter matres ero, voſque beatiſſimi inter filios. Sed matris deſiderio tenemini? At nequaquam vos derelinquam. Hoc vobis promitto, non enim ita natos odi.

Adorare pro veneratione in ſacra ſcriptura frequentiſſ. eſt.

IX. Postquam autem defunctos vidit, ac ſecuritatem ex complemento eſt aſſecuta, caput admodum lætè cum magna ſuſtulit conſtantia, non ſecus ac ij, qui in Olympiacis vincunt: manibuſque extenſis, magna & ſplendida voce, Tibi, inquit, ô pater ſancte gratias ago, tibi lex magiſtra, necnon pater noſter Eleazare, qui ante filios tuos decertaſti, quod meorum in partu dolorum fructum accepi, quodque mater facta ſum omnibus matribus beatior. Nihil mundo reliqui, omnia Deo tradidi, theſaurum meum, ſpemque meam ſenilem. Quam magnifice ſum honorata, quàm abundè ſenectutis mercede perfruor, nutrimenti impenſam vobis filii remitto, cùm ita vos pro virtute decertaſſe video. Omnes coronatos conſpexi, tanquam benefactores intueor tortores: ſed & parum deeſt, quin me Tyranno obſeruatum ordinem gratias habere fatear, quod me vltimam periculis reſeruauit, quod ſobolem meam decertantem vidi, & cum vnoquoque filio depugnaui. Ita enim ſecura cum ſacrificiis digrediar, non comas dilacerabo, non veſtem diſcindam, non carnem vnguibus ſecabo non luctum inſtaurabo, non præficas conuocabo, non in tenebris me occultabo, vt aer mecum fleat, non conſolatores expectabo, non panem luctus apponam: talia enim ignobilium ſunt matrum, & quæ carnis tantum ſunt parentes, quarum filii vitam ſine digna aliqua finiunt relatione. Mihi verò nequaquam mortui eſtis, ô filij chariſſimi, ſed copioſum fructum produxiſtis. Non me reliquiſtis, ſed præceſſiſtis. Non defloruiſtis, ſed ſolidati eſtis. Non fera vos rapuit, non vnda abſorpſit, non latro iugulauit, non morbus diſſoluit, non bellum aſſumpſit, non aliud quid paruum aut magnum, quod hominibus accidere poteſt. Flerem equidem, & valdè quidem, ſi tale quid vobis accidiſſet. Lachrymis tum oſtenderem, quod filiorum amatrix eſſem, quemadmodum nunc lachrymas repello. Parua hæc adhuc exiſtunt. Verè vos deplorarem, ſi malè ſaluati fuiſſetis, ſi à tormentis victi eſſetis, ſi quis vos ſuperaſſet, quemadmodum nunc ſuperati ſunt perſecutores. Iam verò ſuperſtitibus vobis laus, gaudium, gloria, tripudia, ac lætitia mihi accreſcit. Ego enim poſt vos immolabor. Cum Phinea collocabimur, cum Anna glorificabimur: præterquam quod ille vnus erat, nos verò tot ſcorticidæ, non corporum, ſed animarum fornicationem confodientes. Et hæc quidem vnum à Deo datum, illumque nuper genitum: ego autem viros ſeptem, eoſque voluntarios ſacrificaui. Hieremias funebrem mihi ſuppleat ſermonem, non lugens, ſed mortem laudans beatam. Super niuem ſplendetis, ſuper lac coagulati eſtis, ſuper Sapphirum compoſitio veſtra, Deo, qui vos naſci fecit, ac mihi tribuit. Et quid amplius? Appone & me, ô Tyranne, filiis, ſi qua apud inimicos gratia eſt, quo certamen tibi ſit venuſtius. Vtinam & per omnia tranſeam ſupplicia, vt cruorem meum ſanguini, & carnes meas ſeniles illorum admiſceam carnibus. Amo propter filios tormenta. Quod ſi hoc denegas, puluis ſaltem puueri iungatur, vnumque nos excipiat ſepulcrum. Ne inuideas æqualis honoris mortem iis, qui gloria ſunt æquales. Valete ô matres, valete ô filii, ita enutrite eos, qui è vobis naſcuntur. Pulchrum vobis certandi exemplum præſtitimus.

Vide quàm ſit diuerſitas inter matres corporales & ſpirituales.

Num. 25.

1. Reg. 1.

Thren. 4.

Attende martyrii deſiderium in matre.

X. Talia dicebat, ac ſeipſam filiis adiungebat. Sed quonam modo? Ad rogum accenſum, tanquam ſponſum adcurrit, huic enim adiudicata fuerat: nec ducentes expectauit, ne corpus ſanctum & generoſum corpora tangent polluta. Sic Eleazarus ſacerdotio eſt perfunctus è cæleſtibus initiatus, & initians. Ac Hieruſalem haud quaquam externo, ſed proprio emundauit ſanguine, diemque nouiſſimum, myſterium quoque fecit nouiſſimum. Ita etiam filij iuuentute ſunt defuncti, non quod voluptatibus ſeruirent, ſed quod paſſiones refrenarent, ac corpora ſanctificarent, ad vitamque transferrent impaſſibilem. Sic mater fœcunditate ſua fructum accepit, ſic viuentes adornauit, & cum decedentibus quieuit: Quoſque mundo genuerat, illos obtulit Deo, ac dolores ſuos certaminibus annumerauit, partuſque conſequentiam mortibus manifeſtam reddidit, à primo quidem filio vſque ad nouiſſimum, ijs, quæ fuere certaminis. Et quemadmodum in aquarum inundatione contingit, ſic & virtutem aliam ſuper aliam oſtendit, ad paſſionemque adeò promptior erat periculis corroborata prioribus, vt tyranno gratum fuerit, quod non plurimorum mater eſſet: immò confuſus, & victus diſceſſit, ac primum tum didicit, quod non omnia armis ſubigi poſſent, cum pueros inermes adortus fuiſſet, qui ſola pietate armati eſſent, & qui omnia potius pati, quam quæ ille iubebat facere, parati erant.

Mater adiudicatur morti.

Obdormit mater cum filiis in Domino.

Iudic. 11. Hoc Iephte sacrificio securius & magnificentius fuit. Nequaquàm enim necessitate est persolutum, quemad- XI.
modum ibi promissionis feruore ac victoriæ factum est desperatione: verùm oblatio ista spontanea fuit, & quæ so-
Dan 6.14. lum mercedem haberet sperandam. Sed nec Danielis certaminibus hoc fuit ignobilius. Qui cum in cibum datus
Dan. 3. esset leonibus, manuum extensione feras deuicit. Immò nec in Assyria pueris posterius, quos Angelus refrigerabat
in igne, quoniam legem seruabant paternam, nec cibum tangere volebant pollutum & prophanum. Quin nec cer-
tamen hoc gloria sua miraculis illis, quæ posteà pro Christo sunt exantlata, inferius fuit. Illi enim, quemadmodum
in sermonis dicebam principio, Christi sequebantur sanguinem, & Deus talium certaminum ductor erat, qui tan-
tum ac tam admirandum pro nobis obtulit precium. His verò haudquaquam multa, neque talia virtutis fuere ex-
empla. Horum virtutem vniuersa admirata est Iudæa, & tanquàm ipsa coronata esset, exultabat ac gestiebat. Cer-
tamen enim hoc maximum fuit ex ijs, quæ vnquàm in ciuitate illa fuere decertata. Necesse enim erat, vt in die illa
lex vel solueretur, vel glorificaretur: eratque res tum quasi sub nouacula posita, & ad vniuersam Hebræorum gen-
tem illorum pertinebant certamina. Sed & Antiochus ita stupore est percussus, vt minas verteret in admirationem
(tam hominum virtutem & hostes quoque admirari norunt) cum ira deferbuisset, & res per seipsam fuit expensa,
adeò vt infecto negocio abiret, multis patrem Seleucum, ob honorem genti, necnon magnificentiam templo im-
pensam, laudans, multis quoque Simonem, qui eum adduxerat, inculpans.

Tam sermo ne quam opere ostendere conuenit quod est optimum. PROINDE hos nos, ô sacerdotes, matres, & filij, imitemur. Sacerdotes quidem Eleazari honorem patris spiri- XII.
talis, qui tam sermone, quam opere quod optimum esset ostendit. Mulieres verò generosæ matris illius gloriam,
quo verè filiorum amatrices esse videantur, ac Christo fœturam suam offerant, nuptiasque per talia sanctificent sa-
crificia. Filij autem, vt sanctos illos venerentur, ac iuuentutem nequaquam in turpibus consumant affectibus, sed
in certaminibus contra passiones initis, & vt contra assiduum Antiochum generose pugnent, qui contra membra
cuncta decertat, illaque multipliciter insectatur. Cupio enim pugiles habere, qui omnis temporis, omnisque sint
modi, vniuersum hominum genus, ac ætatem omnem, quæ vel palàm oppugnatur, vel cui clanculum tenduntur
insidiæ, illamque veteribus adiuuare narrationibus, adiuuare & nouis, ac vndique apiculæ instar vtilissima colligere
in alueari vnius fœturam & suauitatem: quo tam per vetusta quàm noua in nobis glorificetur Deus, qui in filio, & spiritu glorificatur, qui suos cognoscit, & à suis cognoscitur, confessus, & confitens, glorificatus, & glorificans in ipso Christo, cui sit gloria in sæculum, Amen.

ITEM ALIA VITA SANCTORVM SEPTEM MACHABÆORVM, PER D. IOHANNEM CHRYSOSTOMVM EPISCOPVM Constantinopolitanum scripta. Habetur Tomo primo operum eius.

Laudat præclaram diem sanctorum Machabæorum. QVAM speciosa & grata ciuitas nobis enituit, & totius anni diebus splendidior hodierna præfulget, non I.
de vsitatis solis radijs illuminata præclariùs, sed de lumine martyrum supra coruscum fulgoris micantem illustrata sublimiùs. Multis etenim solibus illustriores sunt martyres, & magnis luminaribus claritores. Propterea hodie si dici potest, cælo ipso ornatior terra lætatur. Sed in hac comparatione non attendas cineres sanctorum corporum, nec fauillam reliquiarum carnis, omniaque ossa consumpta temporibus: sed aperi oculos fidei, & vide eos diuina virtute & gratia spiritus sancti amictos, & diuini luminis claritate radiantes. Hi ergò ipsi de superno solis circulo in terram radij Christo emittente iaciuntur, & à corporibus eorum prosilientes coruscâ luce fulgoris, sicut speciem Ecclesiæ gaudentis illustrant, ita faciem diaboli inuidentis obcæcant. Nam vt audaces latronum duces, siue impij sepulcrorum effossores, si fortè dum prædas agunt, aut spolia capienda conquirunt, in arma vel ornamenta Imperatoris incurrerint, quamlibet cupidi prædarum: tamen ita agnitis Regis insignibus deterrentur, vt fugiant neque cominus accedere vel attingere audeant. Vnde sibi non compendium procedere, sed periculum prouident imminere, si quid inde audeant vsurpare: Ita profecto & dæmones, qui verè latronum & principes & magistri sunt, vbi coronatorum martyrum corpora viderint posita, longè ilicò à conspectu eorum pauidi fugiunt & absiliunt. Non enim ad naturam eorum intendunt, sed in arcanam dignitatem, & gloriam Christi, qui in agone certantium induta corpora martyrum suorum, sicut arma portauit. Huiusmodi enim armis
2. Cor. 13. non angelus, non archangelus, non vlla alia creaturæ virtus induta est, sed ipse Dominus virtutum, & Angelorum, sicut Paulus clamat, dicens: Si experimentum quæritis, præliantis in me Christi. Preciosa enim sunt corpora martyrum, quoniam plagas pro Domino susceperunt. Et quia stigmata propter Christum membris suis impressa ferunt, & sicut corona regalis vndique decorata fulgores varios emittit: ita & sanctorum martyrum corpora, sicut preciosis lapidibus acceptis pro Christo vulneribus distincta, omni regum diademate preciosiora, & spectabilia reddunturet illi quidem sæcularium spectaculorum præsides, siue arbitri, quos Græci agonothetas vocant, proponentes certamina, magnum muneris ambitum esse existimant, quando iuuenes & robustos luctatores in stadium introduxerint, vnde prima ostentatione miraculum spectatoribus præbeant studio. Hoc verò spiritali in agone non ità est, sed omnia è contrario. Agonem enim proponens Christus, non talem, qualem illi terreni agonothetæ, sed horribilem & plenum timoris. Non enim hominum contra homines luctamen, sed hominum aduersus dæmones pugna est.

Radii ex Sanctorum martyrum corporibus prosilientes, Ecclesiam illustrant.

Vulnera sanctorum gemmis longè nobiliora.

Ephes. 6. TALE ergò certamen nobis proponens Christus, non iuuenes exercitatos ad luctamina athletas, sed primæuos II.
adolescentulos, & cum ipsis senem Eleazarum, simulque mulierem anum matrem septem adolescentium vult considerare. Quid hoc noui est? quid paras? inutilem & adhuc teneram, in bellum, in arenam vel prælium ducis ætatem? quis enim ante hanc diem vidit, vel audiuit mulierem in vltima senectute positam dimicasse, & terribilem mortis adijsse conflictum? Nemo huiusmodi factum audiuit vnquàm. Sed ego, inquit, admirabile hoc, & nouum, quod neque auditu aliquando perceptum est, ipsis operibus demonstrabo. Non enim talis agonotheta ego sum, vt certaminis exitum in aliqua certantium virtute constituam, sed ipse assisto luctantibus, & auxilium præbeo, & manum præbeo athletis meis. Et quod ex proprij arbitrij libertate suscipiunt, de bonæ voluntatis affectu, vt pro legibus meis & nomine meo dimicent, id in victoriam ipsis procedere, mei est auxilij.

ERGO cum videris mulierem annis confectam, senio tremulam, baculo indigentem induci, & congressam III.
prælio passionis dissoluere crudelem tyranni furentis insaniam, & de incorporeis virtutibus triumphantem, & diabolo præualentem, & facilè vires illius concidentem cum potestate maiore: admirare diuini agonothetæ gratiam, obstupesce ad intuendam Christi virtutem, cuius athletæ non corporis robore, sed fidei virtute luctantur. Infirma eorũ natura, vel vetus est, sed quæ eos vnxit gratia, potens est Resoluta sunt corpora senectute, sed solidatę sunt mentes desiderio pietatis. Non est sensibilis hæc pugna, neq; insensibile certamen. Noli ergò istos athletas extrinsecus considerare, sed ingredere sensu rationabili ad interiorem eorum habitudinem: conspice fidei eorum fortitudinem, vt intel-

Vt intelligis, quoniam qui contra dæmones pugnat, non robore corporali, neque valida compage membrorum indiget, nec de ætate iuuenili fiduciam sumit: sed & si tener adhuc adolescentulus in flore primæuo agit, & si senex ad extremas ætatis suæ metas peruenerit, animam vero fortem habeat & corroboratam fidem, nihil de ætate, vel modica, vel extrema ab effectu certaminis impeditur. Et quid dico senem & iuuenem, quando etiam mulieres expeditæ ad hæc prælia cucurrerunt, & illustres coronas adeptæ sunt? Nam illi extranei nobis, id est, mundani agones, & ætatis, & formæ, & generis dignitatem requirunt. Vnde & seruis, & mulieribus, & senibus, & pueris ad eos aditus denegatur: istic vero apud nos omni personæ, omnique ætati, & vtrique sexui indiscreta facultate stadium patet, & agonis adeundi commune ius, & vna libertas est, vt prompta omnibus sine inuidia bonitate, ineffabilem Saluatoris nostri virtutem cognoscas, & Apostolicum sermonem opere confirmati videas. Quia virtus in infirmitate perficitur Quando enim pueri, & senes supra naturam valent, & internis viribus modos ætatis extendunt, euidenter operantis in ipsis gratia manifestatur. Non robore corporali indiget, qui contra dæmones pugnat: sed spirituali. 2. Cor. 1.

IV. Et vt plenius appareat, quia infirmitas athletarum nostrorum, quæ in exteriori est, clariores faciat esse victores, & senem, & pueros relinquentes, infirmiorem ipsis producamus in medium mulierem, illam anum, & septem puerorum matrem. Nam labores partuum non vel modice huic certamini impedimento sunt: Quid ergo eius prius aut potius mirabimur? Quod ex natura infirmum, aut quod de ætate habuit præliis inutile & immaturum, aut necessariæ compassionis affectum? Mater enim erat, vnde facile eam potuisset in tormentis viscerum suorum vincere materna pietas, nisi diuina pietatis altior virtus virili fide anile pectus armaret. Magna etenim hæc impedimenta sunt ad eum cursum, cuius intentio summa indiget patientia. Ego vero, & aliud his maius habeo dicere, quo & virilem mulieris fortitudinem, & callidam diaboli versutiam consideretis. Quid autem hoc est, diligenter inspicere debetis.

V. Immvndi dæmonis maligna calliditas, non primam eam traxit in agonem, sed post filios eam duxit in prælium. Qui causa hoc? Ob hoc vtique, vt præuenientibus in conspectu eius septem filiorum suppliciis, deiiceret sensum eius, cum virtutem mentis in matre fregisset, varia crudelitate propositis ei spectaculis orbitatis suæ, cum iam eneruatam & consumptam maternis doloribus facile vinceret, & in ruinam mentis impelleret. Ne ergo hoc consideres, quod illara sibi tormenta tolerabant: sed illud magis contemplare, quod mater per singulos eorum duriores sustinebat dolores. Et hoc quod dicitur, bene norunt quæcunque pariendi dolores expertæ sunt mulieres, & matres factæ sunt. Nam sæpe & mater, si videat filium suum febribus æstuare, ita perturbatur, vt ardores illius in sua cupiat membra transferri, & mutata in se si possit ægritudinis vice, transfundere in filium sanitatem suam. Ita omnibus domesticis malis eas, quæ de filiis malis acciderint, ærumnas grauiores existimant. & intolerabiles fiunt, quæ matris sunt. Sicut ergo vera in cunctis matribus talis affectio, ita profecto manifestum est, quia mater illa grauius in suppliciis filiorum puniebatur, quã si ipsa pateretur: & maior erat passio in visceribus matris, quam in corporibus filiorum. Si ergo vnius filij nunciata est ægritudo, auditu solo viscera materna turbantur. Hic autem non vnum tantum filiorum chorum vno tempore pariter interfici videns mater, nec absens per auditum suscipiens passiones eorum: sed præsens oculis hauriens, vulnera omnium, quos pepererat, quid non patiebatur? Quomodo non excidit mente: vnumquenque horum spectans horribilius, & diuersis pœnarum ingeniis cruciari. & per incisiones membrorum tam crudeli, quam lenta morte consumi? Quomodo tam ferali spectaculo non dissilierunt viscera eius, & desumpto corpore anima excussa est? Quomodo non & prima filij passione in ipsos ignes, quibus filius cremabatur, insiluit, vt simile vel deterius filiorum spectaculum compendio mortis euaderet? Nam etsi sapiens esset, sed mater erat: etsi amans Deum, sed carnem portabat: etsi prompta esset fide, attamen fœmineum sexum gerebat: etsi zelo diuinæ pietatis prompta ferueret, sed & maternæ affectionis vinculo memor partuum tenebatur. Si enim nos, qui viri sumus, frequenter cum videmus reum per forum duci refrenato ore in mortis damnationem, & eum trahente carnifice, de solo eius aspectu frangimur, cum tamen sufficientem habemus consolationem ex ipsa conscientiæ securitate, qua ab illius pœna mortis discernimur: facile meti possumus quid illa pertulerit, quæ non reum aliquem & extraneum, & damnatione commerita duci videbat, sed septem filios simul in vna die non ista morte consumi, sed variis laniatos pœnis videbat interfici. Si enim lapidea quidem fuisset, & si viscera adamante compacta gessisset: ita forte potuisset inconcussa durare, & nihil eorum sentire, quæ & mulierem & matrem perpeti, vis ipsa naturæ pietatisque cogebat. Denique cogita, quomodo admiremur Patriarcham Abraham, quod filium suum offerens Deo, ipse vinxit in apparatu hostiæ manus eius, pedesque constringens, & eum paterna manu immolandum altari imposuit, & sapienter conferens, tunc videbis quanta mulieris huius virtus extiterit. Attẽde diaboli calliditatem. Maior erat passio matris quam filiorum. Genes. 22.

VI. O amarissimum illud, simul & dulcissimum matris spectaculum: ô amarissimum quidem propter naturam affectionis humanæ, & propter ipsorum faciem tormentorum: dulcissimum vero propter virtutem fidei, qua delectabatur domesticarum spectaculo passionum: quo impiam sacrilegi regis crudelitatem confessio gloriosa vincebat. Vnde fortissima illa mater non frangebatur spectaculo orbitatum suarum, sed confortabatur: quia non profluentem eorum sanguinem adspiciebat, sed magis ad coronas eorum, quæ texebantur in cælis intenta gaudebat. Non videbat ad receptaculum temporale cauari petram sepeliendis, quia prouidebat æterna ædificari tabernacula coronandis. Non considerabat circunstantes populos, quia videbat adstantes angelos. Oblita est dolores partuum suorum, contempsit naturam sexus sui, nec memor etiam senectutis, ipsam quoque naturæ tyrannidem animo superante calcauit: naturæ (inquam) tyrannidem, quæ & bestiarum feritatem subigere consueuit. Sæpe enim difficiles capi beluæ, per amorem tamen suæ sobolis capiuntur. Dum enim natorum suorum dilectionem vitæ suæ præferunt, ita affectu pietatis incautæ in manus incidunt venatorum: qui prius catulos eorum venantur, vt per affectionis captiuitatem perueniant ad capturam parentum. Nullum est animal, nec ita infirmum, quod non pro filiis suis defensandis robur assumat: neque ita mansuetum, quod abreptis catulis non irritetur, & aduersus rapientem quanta potest virtute desæuiat. Sed istam totam ipsam, & per homines rationabiles, & per animalia irrationabilia pari iure porrectam, atque diffusam naturæ tyrannidem fidei virtute dissoluit: & non solum non insiluit capiti sæuientis tyranni, neque lacerauit faciem eius, vt bestia videns catulos suos diripi: sed tantam magnanimitatem fidelis animi omnem Philosophiam supergressam monstrauit, vt immolationem filiorum suorum præpararet hortatu suo, & ingereret persecutori. Et cum adhuc priores punirentur, residuos ad æmulationem eorum exhortantibus verbis in palæstra passionis iungebat. Pia mater propter filiorum salutẽ, contempsit naturã sexus sui.

VII. Avdiant hæc vniuersæ matres, & æmulentur virilem mulieris huius fortitudinem, & veram circa filios dilectionem. & secundum illam septem martyrum matrem nutriant filios suos. Non enim educatio filiorum hæc naturæ est, sed educatio matres facit: hæc enim voluntatis. Et vt discas, quia non pariendo tantum, sed magis bene nutriendo fit mater, audi beatissimum Paulum, quomodo honorificet & coronet viduam: non propter partum, sed propter educationem bonam filiorum, dicens enim: Vidua eligatur non minus annorum sexaginta, testimonium habens in operibus bonis, vt horum bonorum laudem consummaret, adiecit: Si filios enutriuit: non dixit, si peperit, Quid ergo æstimabimus illam mulierem pertulisse, si tamen mulierem istam dici oporteat, cum videret in filiorum membris Attende quæ vera mater dicatur. 1 Timot. 5.

viscera sua eruciari, alterius auulsos à suis manibus digitos super prunas ignium spargit & vnius caput clauis configi, alterius capiti cutem detrahi, & totum corpus extracta pelle nudari, & eum qui talia patiebatur stantem fortiter, insuper & ipsi tyranno pœnas æternas voce libera comminantem? Quomodo mater hæc expectans eleuauit vultum suum, & os aperuit, & linguam mouit in verba, non in verba materni doloris affectu mollia, sed verba virtutis? Quomodo non recessit à carne anima eius? Quo modo? ego dicam. Non enim in terrena præsentia intendebat, sed in futura cælestia præparabatur, in his omnibus filiorum suorum præliis & tormentis vnum timebat, ne cuiquam tyrannus parceret, & inuidia diaboli soluto certamine, triumphantium scinderetur chorus filiorum eius, ne quis eorum sine corona maneret. Et quoniam hoc timebat, minimum eorum, qui iam solus agoni supererat, tantum quod non manibus apprehendens in ignem ipsa incensum impulit: veruntamen pro manibus eum verbis exhortationis impulit, & armauit cum magna trepidatione pietatis, voce patria, obsecrans eum, ne callidi persecutoris sæuioribus crudelitate blanditiis emollitus, euelleretur à fratribus gloriosis, & concertantium immarcescibilem coronam victus amitteret. Nos citra dolorem alienas ærumnas audire non possumus, sed illa proprias & domesticas passiones citra dolorem intuebatur. Hæc non negligenter, neque in ambustione audiamus, sed vnusquisque eorum qui audiunt, in filiis suis totam hanc rem sibi depingat, in corde suo proponens virtutem eorum, quæ dicimus, de suis affectionibus metiatur: quamuis nec ita possit, quia naturales passiones sermo non potest explicare, experimentis autem tantum percipi potest humanæ affectionis expressio.

Obsecrat filium iuniorem mater, vt in fide perseueret.

QVAM bene igitur ad eam matrem congruit sermo ille prophet'cus, vt post septem filio'um coronas dicamus: Tu autem sicut oliua fructifera in domo Dei. Nam Olympiacis spectaculis, cum innumerabiles sæpe conueniant luctatores, vnum tantummodo manet corona victorem: isti vero de septem fratribus septem emicuerunt coronæ. Et quam mihi ostendis regionem ita fertilem, quem nidum tam numerosa prole fœtosum? Nunquid similes habuit parturitiones mater filiorum Zebedæi? Gloriosa quidem & ipsa Apostolorum mater, esse duorum tantum: Septem vero martyres nescio vnquam vnum protulisse vterum & ipsam eis matrem gloriæ sociam in consortio passionis apposita: & quidem non vna, neque simplici adiectione meritorum atque virtutum. Nam filij eius septem martyres erant, tantum autem corpus matris appositum est. Corpus quidem erat vnum, septem vero martyrum legio implebatur in matre. In qua dilata est gloria passionis, & corona martyrij, in ea omnium virtus & gloria confluebat: quia per vnumquenque filiorum suorum passa est, & quoniam illos ipsos tales ipsa perfecit: hæc ecclesiam nobis integram martyrum peperit, septem filios enixa sublimiter, quorum neminem peperit terræ, sed omnes cælo, magis autem Regi cælorum, cui omnes eos in vitam peperit æternam. VIII.

Psalm. 51.

Mater per vnumquenque filiorũ passa est, quos peperit in vitam æternam.

ERGO callidus omnis malitiæ machinator diabolus vltimam eam duxit ad certamen, ea causa, quam supra exposui, vt virtute eius fracta, & in spectaculo filiorum per tormenta morientium debil tata, facile postea debellaret afflictam. Si enim sæpe sanguinis humani fusionem videntes homines, consueuerunt pauore percelli, & non modicæ curationis egerunt, vt & deficientem vitam resumerent, & labantem animam reuocarent: tantos illa videns sanguinis riuos, non ex aliena, sed de filiorum suorum carne manantes, quod non sustinuit, aut quam perturbationem mente suscepit? Itaque diabolus, vt supra dixi, propter quod eam post filios suos, quasi perfractam orbitatibus, & facile vincendam in vltimum certamen induxerat, id totum in contrarium sibi cecidisse persensit, & muliere per hæc ipsa, quibus vincendam putauerat, vincente confusus est. Maius enim confirmata mater exemplis filiorum, aggressa est certamen. Quamobrem per orbitates suas non fracta est, sed fortior facta est. Non enim iam reliquerat sibi pro quibus angeretur, vel quibus timeret. ne forte infirmitate fraudarentur coronis, sed omnes, sicuti vnum reponens promptuario, ad supernos præmittens triumphos, & ad inconcussa perennis gloriæ regna, gaudebat, confidens de cætero, & secura cum magnanimi voluntate. Et sicut coronæ quædam preciosissimis lapidibus compositæ eminentem gemmam, ita carnem suam choro filiorum coaptans, ad desiderabilem esum pullos suos, vt aquila subsequens euolauit, magnũ nobis relinquens solatium atque consilium, per id, quod in semetipsa opere passionis probauit. Quod filiis valido sermone persuaserat, vt corroborata anima, & sublimi sensu instructa, audeat omnes ingredi passiones, & omnia siue tormentorum, siue discriminum visibilium dura contemnere. Quis enim vir, quæ mulier, quis senior, aut quis iuuenis, de cætero veniam possit accipere, aut excusationem habere fragilitatis carnis, & timiditatis humanæ, si propter Christum sibi pericula videat inferri: quando mulier senectute confecta, & tantorum filiorum mater, & ante tempus gratiæ congressa, sustinuit multis virorum per idem tempus metu mortis inclinatis in sacrilegia perfidiæ, necdum in Domini Saluatoris aduentu extincto peccato, neque morte deuicta, tantis animis & tanta virtute, tantas propter Deum pœnas sustinuisse cernitur, & vicisse cognoscitur, vt euangelicam perfectionem in temporibus legis impleuerit? IX.

Diabolus propria machinatione confusus cecidit.

Qui cupiditatum ignes vincit, spiritualis martyr est

VNDE hæc ergo omnia cogitantes, & mulieres, & viri, & iuuenes, & senes, exemplum agonis huius, tantorumque in filiis, in matre luctaminum, sicut in tabula, ita in corde vestro describite, assidua vobiscum exercitatione meditamini. Contra omnem spiritualium inimicorum armaturam illius patientiam proponamus ad inuictæ virtutis exemplum, vt isthic æmulantes fortitudinem sanctorum illorum, similiter illic eorum coronam possimus adipisci. Quantam illi patientiam in periculis corporalibus ostenderunt, tantam nos in passionibus irrationalibus continentiam demonstremus: id est, contra iram & auaritiam, vel inanis gloriæ concupiscentiam diuino timore muniti, sensibus repugnantes, & cõsilia diaboli destruentes in nobis. Si enim cupiditatum ignes vicerimus: sicut illi tyrannidis ignem vicerunt, poterimus iuxta ipsos & matrem eorum, pari gloria constituti similes haberi. Potens autem est Deus vt præstet nos omnes per eandem fidem ad parem gloriam peruenire: per charitatem & gratiam DOMINI nostri IESV CHRISTI, per quem & cum quo est Deo patri regnum, gloria, cum spiritu sancto, & nunc & semper, & in secula seculorum, Amen. X.

ADHVC DE MACHABÆIS EX D. BERNARDO ABBATE: EST EPISTOLA EIVSDEM SINE TITVLO, XCVIII. IN ordine Epistolarum.

In primitiua Ecclesia timebant sancti noua introducere.

QVOD per fratrem Heselinum tua charitas à mea paruitate quæsiuit, inde iam ad me scripserat Fulco Sparnacensis Abbas. Cui ego nil rescripsi: volens si quam forte super hoc reperissem patrum sententiam, ipsam potius ei transmittere, quam nouum vel nostrum quippiam respondere: qua non facile occurente, iam quod sentio ego sic interim vtrique respondeo, vt quodque forte rationalibus quilibet vestrum super eadem quæstiuncula quandoque vel legerit vel audierit, vel certe ipse senserit, mihi vicissim impartiri non negligat. I.

QVÆRIS itaque quidnam visum patribus fuerit, vt solis ex omnibus antiquis iustis singulari quodam priuileg'o Machabæis annuam celebritatem pari cum nostris martyribus veneratione decernerent in Ecclesia solenniter exhibendam? Si dixero dignos merito martyrum gloria iudicatos, quibus non impar fuit in martyrio virtus: erit fortitu- II.

ſitan ſolutum,cur ipſos,ſed nondum plane cur ſolos, cum & alios nonnullos ex veteribus pari conſtet zelo pietatis occubuiſſe,non tamen pari & tripudio recoli meruiſſe. Quod ſi illis non immerito huiuſcemodi negatur ſolennis celebritas,quia nimirum quod præbuit virtus, præripuit tempus:cur non eadem fuit in Machabæis conſideratio ? Siquidem & ipſi pro tempore non ad cæli mox gaudia, ſed ad inferni tenebras deſcenderunt:ne tunc quippe apparente primogenito ex mortuis,qui aperitet credentibus regna cælorum,agno videlicet de tribu Iuda,qui aperit,& nemo claudit:ad cuius introitum cum omnia authoritate ſupernis poteſtatibus diceretur:Tollite portas principes veſtras & eleuamini portæ æternales,& introibit rex gloriæ.Proinde ſi incongruum videtur cum gaudio recolere tranſitum, qui gaudij non fuit caueatur & in iſtis.Aut ſi iſtos ob ſuæ virtutis meritum feſtiuo proſequi fauore placet:cur non itidem deferetur & illis? § Machabæi ad tempus ad infernal deſcenderunt.

III. An dicendum eſt vtroſque quidem in morte communem habuiſſe cum martyribus pietatis cauſam,ſed non etiam vtroſque pariter eandem cum illis adeptos fuiſſe martyrij formam ? Vniuerſis nempe tam veteris quam noui teſtamenti martyribus æque conuenit,pro iuſtitia occubuiſſe: ſed intereſt quod iſti paſſi ſunt,quia illam tenebant: illi,quia non tenentes reprehendebant.Iſti,quod eam non deſererent : illi, quod deſerentes perituros eſſe aſſererent. Et vt breuiter totum in quo differunt,proferamus;hos cultus,illos zelus iuſtitiæ martyres fecit.Soli ex veteribus Machabæi,quia non ſolum cauſam , ſed & formam(vt dixi) noui martyrij tenuerunt, iure fortaſſe in Eccleſia cum nouis Eccleſiæ martyribus eandem conſuetæ celebritatis gloriam aſſecuti ſunt. Inſtar quippe martyrum noſtrorum libare & ipſi diis alienis,patriamque deſerere legem,immo mandata Dei transgredi cogebantur, renuebant & moriebantur.Non ſic Eſaias,non ſic Zacharias,non denique vel magnus ille Iohannes baptiſta ita mortuus eſt:quorum primus ſerra fertur ſciſſus fuiſſe,ſecundus inter templum & altare legitur occiſus,tertius in carcere decollatus. Si quæritur à quibus,ab iniuſtis & impiis,Si qua cauſa,pro iuſtitia & pietate,Si quomodo,non tam eas confitendo quam proponendo Proponebant veritatem obedientibus eam : veritas patiebat eis odium, & odium mortem.Licet iniuſti & impij,non tam tamen in illis pietatem perſequebantur,quam à ſe repellebãt:nec tam in illorum iuſtitiam ferebantur, quam propriam tuebantur iniuſtitiam.Aliud eſt,aliena inuadere:aliud,defendere ſua. Non eſt idipſum nolle ſequi veritatem,& perſequi:inuidere credentibus,& increpantibus indignari:obturare os confitentium,& redarguentium ſtimulos non ferre patienter.Denique miſit Herodes,& tenuit Iohannem. Quamobrem ? Quia Chriſtum prædicabat?Quia vir bonus erat & iuſtus?Immo propter hoc reuerebatur magis illum, & audito eo multa faciebat. Sed quoniam arguebat Herodem Iohannes propter Herodiadem vxorem Philippi fratris ſui, ideo vinctus,ideo & decollatus eſt:paſſus quidem & ipſe pro veritate, ſed quam zelare videretur,non negare cogeretur.Hinc eſt quod hæc ipſa tanti martyris paſſio,multorum etiam longe minorum feſtiuitatibus minus feſtiue recolitur. Profecto ſi tali ratione & ordine paſſi fuiſſent Machabæi,ne vlla quidem fieret de eis mentio.Nunc autem quoniam ſimiles illos fecit martyribus Chriſtianis non diſſimilis veritatis confeſſio,merito eos ſimili proſequitur & veneratio. *Pſal 24.* *Matth.23.* *Mar 6.* *Matth.14.* § Machabæi Chriſtianis martyribus in confeſſione perſimiles & gloria.

IV. Nec moueat ſanè,quod quemadmodum martyres nominatim & ipſi pro Chriſto minime paſſi ſunt : quia non intereſt ſiue ſub lege pro legalibus obſeruantiis,ſiue ſub gratia pro mandatis euangelicis quis patiatur. Vterque enim æque pro veritate,ac per hoc pro Chriſto,qui dixit:Ego ſum veritas:pati cognoſcitur.Itaque plus contulit Machabæis in hac parte martyrij genus,quam virtus.quando nec hos quidem ex patribus,quos pari conſtat virtute illo in tempore pro iuſtitia decertaſſe, pari etiam honore concelebrat præſens duntaxat Eccleſia, Puto quod arbitretur indignum quantumlibet laudabili morti,quæ Chriſti mortem præcederet, diem feſtum impendere, præſertim cum ante illam ſalutiferam paſſionem,non feſtiua gaudia,ſed clauſtra tenebroſa quoſque morientes exciperent. Sane Machabæos ideo(vt dictum eſt)excipiendos iudicauit Eccleſia:quoniam quod eis negabat tempus, contulit martyrij genus. Nec ſolum ipſos,ſed & qui forte vitæ iam in carne manifeſtatæ mortem ſua morte præuenerunt,ſiue morientes in ipſa, ſicut Simeon & Iohannes Baptiſta:ſiue etiam pro ipſa,ſicut Innocentes:quos alia ratione licet ad inferos & ipſi deſcenderint,titu nihilominus ſolenni veneramur. Et Innocentes qui dem, quoniam iniuſtum profecto fuit innocentiam pro iuſtitia morientem vlla vel præſenti gloria defraudari,Iohannes quoque ſciens quod à diebus ſuis regnum cælorum vim patitur,vnde & clamat : Agite pœnitentiam , appropinquabit regnum cælorum:ſimulque videns vitam ſe protinus ſecuturam,mortem lætus excepit.Quod vtique ab ipſo Domino moriturus,ſciſcitari ſolicitus fuit,ac certificari meruit.Nam cum per diſcipulos eum interrogaſſet:Tu es,inquiens,qui venturus eſt,an alium expectamus ? poſt enarrata plura miracula audiuit : Et beatus qui non fuerit ſcandalizatus in me.In quo nimirum verbo ſignificauit ſe Dominus moriturum,& tali morte quæ poſſet Iudæis eſſe ſcandalum,gentibus ſtultitia. Ad hanc vocem ſponſi gaudens amicus ſponſi alacri animo præceſſit,quo & illum in proximo eſſe venturum,iam dubitare non potuit. Porro qui lætus & tam lætus potuit mori,potuit & lætam ſibi memoriam promereri. Sed & ſenex ille tam plenus virtutum quam dierum, morte iam propinqua vitam baiulans in manibus,aiebat.Nunc dimittis ſeruum tuum Domine,ſecundum verbum tuum in pace:quia viderunt oculi mei ſalutare tuum. Acſi diceret:Securus deſcendo in carcerem , qui tam præſto meam ſentio redemptionem. Et hic ergo, qui cum tam ſecura iucunditate,& iucunda ſecuritate moritur, merito in Eccleſia celebrari cum gaudio memoratur. Cæterum illa qua ratione mors feſtiua reputabitur, quam nulla gaudiorum feſtiuitas comitatur? Aut vnde gaudium ſumeret moriturus, qui ſe & ad infernales deſcendere tenebras certus erat,nec certi quippiam ſecum ferebat vnde in proximo de ſui liberatore conſolaretur? *Iohan.14.* Feſtum Machabæorũ celebrat Eccleſia. Item Innocentum. *Matth.3.* *Luc.7.* *1.Cor.1.* *Luc.2.*

V. Inde eſt,quod vnus ſanctorum cum audiret,Diſpone domui tuæ,quia morieris tu,& non viues:conuertit ſe ad parietem,& fleuit fletu magno,atque ita impetrauit exoſæ mortis aliquam dilationem. Hoc denique & miſerabiliter plangebat dicens : In dimidio dierum meorum vadam ad portas inferi. Et paulo poſt,Non videbo, inquit, Dominum Deum in terra viuentium : non aſpiciam hominem vltra,& habitatorem quietis. Hinc & alius quidam: Quis mihi hoc ait tribuat,vt in inferno protegas me,& abſcondas me, donec pertranſeat furor tuus : & conſtituas mihi tempus,in quo recorderis mei? Iſrael quoque ad filios aiebat : Deducetis canos meos cum dolore ad inferos. Quid inhis ſolennis lætitiæ,quid feſtiuæ celebritatis apparet ? Noſtri autem martyres cupiunt diſſolui, & eſſe cum Chriſto:certi vbicunque eſt corpus,illò ſine mora congregatum ini & aquilas.Mox,inquam,ibi exultant iuſti in conſpectu Dei & delectantur in lætitia. Ibi ibi benigniſſime Ieſu, ibi ſtatim vt de hoc ſæculo nequam ſanctus quiſque eripitur, adimpletur lætitia cum vultu tuo , vna ibi vox iubilo reſonat ſempiterno, vox vna exultationis & ſalutis in tabernaculis iuſtorum. Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium; laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus.Nunquid hoc decantare libet at apud inferos ſedentibus in tenebris & vmbra mortis : dum non erat qui redimeret,neque qui ſaluum faceret:quando nondum viſitarat nos oriens ex alto , primitiæ ſcilicet dormientium Chriſtus? *Eſa.38.* *Ibidem.* *Iob 14.* *Geneſ 42.* *Philip 1.* *Luc 1.* *Pſal 15.* *Pſal 117.* *Pſal 123* Chriſtũ primitiæ dormientium.

VI. Merito igitur Eccleſia(quæ gaudere cum gaudentibus,flere cum flentibus nouit) quos pares iudicat ex virtute,diſcernit tamen ex tempore:nec pari putat proſequendum obſequio,& tranſitum ad vitam, & deſcenſum ad inferos.Itaque martyrium facit cauſa , tempus genuſque diſcernunt. Tempus quippe Machabæos à nouis martyribus deſiungit,coniungit antiquis:genus vero nouis aggregat,ſegregat à veteribus. Et hæ quidem in Eccleſia præmiſſis ex *Rom 12.* Cauſa facit martyrem , non pœna

cauſis differentiæ obſeruantur. Cæterum apud Deum vniuerſo cœtui ſanctorum commune eſt, quod ſanctus ait Propheta: Precioſa in conſpectu Domini, mors ſanctorum eius. Vnde autem precioſam dixerit, exponat nobis. Cum dederit, inquit, dilectis ſuis ſomnum: ecce hæreditas Domini, filij merces, fructus ventris. Nec putemus ſolos martyres eſſe dilectos: cũ recolamus dictum de Lazaro: Lazarus amicus noſter dormit. Deniq; beati mortui qui in Domino moriuntur. Non ſoli qui pro Domino, ſicut martyres, ſed & qui in Domino moriuntur, ſicut Confeſſores, profectò beati ſunt. Duæ proinde res mihi videntur mortem facere precioſam, vita & cauſa: ſed amplius cauſa quam vita. Porro illa erit precioſiſſima, quam & cauſa commendat & vita.

Pſal 115. *Pſal. 126.* *Iohan.11.* *Apoc.14.* Vita & cauſa faciunt mortẽ precioſam.

Horum ſancta corpora Coloniæ Agrippinæ in Eccleſia eiſdem Sanctis Machabæis dedicata, ſuper altari eius maiori in capſa deaurata honorifice aſſeruantur.

ANN.120.

MARTYRIVM SANCTARVM MVLIERVM SOPHIÆ ET EIVS FILIARVM, FIDEI, SPEI, ET CHARITATIS, EX SIMEONE Metaphraſte.

I. AVGVS. Adriani Imperatoris ſuperſtitio.

POSTQVAM fuiſſet ſalutaris prædicatio vbique annunciata, & omnia eſſent repleta cognitione Domini, veluti quædam ſceleris reliquiæ Adrianus Romanorum adminiſtrans Imperium: in falſos deos, qui nominantur, oſtendebat plurimam, ſi vllus alius, ſuperſtitionem, alios quidem alliciens blanditiis, alios autem etiam minis territans. Illo autem tempore mulier quædam pia & religioſa, nomine Sophia, clara genere, Itala natione, cum eſſet viduata marito, cum tribus filiabus ſolis vitam agitabat: Ea cum ſimul cũ virginibus, quæ erant valde honeſtæ, & elegantes animo & corpore: Romæ verſata eſſet, non fuit errore ſeducta, neque ad impij Imperatoris declinauit religionem, factis ipſis pulchrè ſuam oſtendens appellationem, quæ nomen vere ſumpſiſſet à ſuperna ſapientia, & diceretur Sophia. Quæ eſt enim deſuper ſapientia, inquit diuinus Iacobus, primum quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, obediens, plena miſericordia & fructibus bonis. Eo enim, quòd virtutis fructus apud eam agnoſcebatur, adaptauit filiabus ſuis appellationes: & illæ rurſus in ſe oſtendebant eſſe veras, neque habebant aliquid rami, quod diſcreparet aut eſſet alienum à radice. I.

Re & nomine Sophia, id eſt Sapiẽtia dicebatur. *Iacob.3.*

CVM autem celebraretur apud omnes & illarum prudentia & virtus, & in Chriſtum religio, non ferens pater inuidiæ, per inuidos oculos cuiuſdam Antiochi: cuius fidei commiſſa fuerat Præfectura Vrbis, ſignificat Imperatori earum pietatem, & eas defert lingua doloſa impius & verbis odij. Protinus ergo ille ira percitus inconſiderata, eos quos ſolent vocare apparitores, mittit ad eas adducendas. Illæ autem cum didiciſſent cauſam eorum aduentus, cumque corporibus eſſent inſeparabiles, magis etiam coniungerentur ſpiritu, nihil oſtendentes filiæ, quod non cum matre conueniret: vt quæ inueniebantur inter ſe fraternè conſentire, & erant veluti corona ſibi æqualis, quæ per ipſas & matrem complebatur, alacriter iuerunt. Poſtquam autem ſederunt pro tribunali Præfecti Vrbis, cum ipſæ eum, qui dixit, non eſſe timendos eos, qui occidunt corpus, & pollicitus eſt à ſe dandam eſſe ſapientiam, Dominum inuocaſſent, & ſe Crucis figura muniiſſent, omni timore depoſito, ſteterunt cum forti & generoſo animo. Iudex autem, coniectis in eas oculis, cum vultum vidiſſet liberalem, mentemque magnam & præclaram, cui ferebat teſtimonium oculorum & habitus modeſtia, mittens fungi munere Iudicis, conuerſus eſt ad admirationem. II.

Antiochus præfectus accuſat Sophiam & filias. Siſtuntur coram tribunali. *Matth.10.* *Luc.21.* Nota de Crucis figura.

CVM autem matrem prope curaſſet ſiſtendam, & ilias ſemouiſſet: Non parua ſunt, inquit, ô mulier: quæ aduerſus te deferuntur. Siquidem non parua res eſt, morum à parentibus traditorum & religionis negatio. Cur ergo Romanorum regionem impleuiſti tumultu & diſſenſione, omnino non eſſe deos, ſed eos eſſe ſolum nomina, quæ rebus ipſis careant, aſſerens? Die ergo quamprimum patriam, genus, nomen & religionem. Illa autem: Primum quidem, inquit, mihi eſt præcipuum nomen, ex Chriſto appellari: Sophia autem, eſt mihi impoſitum nomen à parentibus. Genus duco exiis, qui primos magiſtratus geſſerunt in Italia, in qua etiam ſum nata. Inter omnia vero, vt à me dictum eſt, glorior innocatione mei Chriſti & Domini, cui fui oblata continuo ab ortu, & cui obtuli fructum mei vteri: propter quem etiam venimus in hanc Romanorum ciuitatem, vt cum rectam fidem vſque ad mortem conſeruauerimus, pulchrum viaticum afferentes, pro Chriſto ſuſceptam decertationem, & tranſeuntes à morte in vitam, hæredes ſimus bonorum, quæ ſunt illic promiſſa. III.

Præclarum Sophiæ reſponſum.

HORVM verborum libertatem, & cum libertate ſapientiam admiratus eſt impius. Vt qui autem iam primo facto periculo eſſet ſuperatus, tunc quidem diſtulit virginum interrogationem: apud quandam autem mulierem ordinis ſenatorij, nomine Palladiam, iubet eas cum matre ſeruari, imperans, vt eas tertio die produceret ad examinationem. Illæ autem otio, quod eis datum fuerat, recte vtentes, animum adhibebant matri, quæ eis ſuadebat ea, quibus erat opus. Dicebat enim eis: Ego quidem ô dilectæ filiæ, cum vos ſecundum carnem genuiſſem, omni doctrina & ſacris literis erudij. Quoniam autem tempus vos vocat ad certamen, meorum verborum fructus qualis ſit, in vobis appareat: & diu à vobis meditatam virtutem, quæ vobis breui eſt inferenda, non vincat iniuria: neque erroris imbecillitas re qualibet fortiorem ſuperet veritatem. Mihi eſt ſuſpecta ætas veſtra iuuenilis & tenera, ſed non extimeſcat periculũ: Vobis enim opem feret inuictum Chriſti auxilium. Date ergo meæ ſenectuti, date, vt veſtris certaminibus iuuenilitet exultem, firmam & ſtabilem ſeruantes vſque ad finem Chriſti confeſſionem: qui & manu coronabit immortali, & quæ non poſſunt marceſcere, vobis præbebit coronas, poſt quas in ſæcula choros ſimul ducetis, & fruemini deliciis, in quas non cadit interitus: & conſequemini diuitias, quæ non poſſunt ſurripi: &, quæ nunquam deſinit, voluptate potiemini. Eſt ergo prudentium paruis permutare maxima, inſtabilibus permanentia, fluentibus ea, quæ non exinaniuntur. Eſt enim omnium negociorum hoc longe præſtantiſſimum, pauco ſanguine emere regnum cælorum. Et hæc quidem Sophia. IV.

Sophia cõfirmat filias ſuas.

MATRI autem congruentes filiæ: Tu quidem, inquiunt, ô veneranda mater, nos maternis precibus proſequere, eas nobis præbens bonum tutamen: Dominus autem, qui dixit: Ne ſoliciti ſitis, quomodo aut quid reſpondeatis, quando ducemini ad reges & præſides: is omnino, vt qui ſit verax, non mentietur: vt qui ſit autem potens, promiſſum implebit, præbens nobis ſapientiam, per quam poterimus vere ſtultam ſapientiam & quæ exinanitur, vincere, & aduerſus impietatem aperte trophæum erigere. Cum tres ergo præſtituti dies iam præteriiſſent, ducuntur ſanctæ ad interrogationem. Deinde Iudex cum eſſet callidus, & conſideraſſet quidnam tenerarum adoleſcentularum animum maxime remittere & emollire poſſet, eas multis aggreſſus eſt blanditiis: &, Cum videam, inquit, ô puellæ veſtram pulchritudinem, & quæ ex hac forma effluit, voluptatem, non exiſtimo vos ex humana proceſſiſſe natura, ſed è diuiniore aliqua eſſe editas, ad eorum, qui vos cernunt, admirationem. Et ideo in vos paternam oſtendens benevolentiam, rogo vos, chariſſimæ, ne amanti patri velitis omnino eſſe inobedientes: ſed primum quidem cogitate, qua ſit ætate mater veſtra, cuius neceſſe eſt flagelletur ſenectus, ſi vos non parueritis. Deinde animo verſate veſtrã tenerã ætatẽ, florẽ pulchritudinis & ſpeciem, quæ non poteſt verbis exprimi: quã quantũ admiror, tantum puniam etiam inuitus, ſi vos non parendo moleſtiam afferentes, me ad irã prouocaueritis. Et tũc, proh dolor, male peribitis, quando vos maxime oportet V.

Matth.10. Blanditur puellis verſipellis iudex. Miſcet minas.